

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 19 april 1907, kl. 2,30 e. m.

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af lokala representationer för jordbruket.

Uti en inom Andra Kammarerna väckt, till fjärde tillfälliga utskottet hänvisad motion, n:o 162, yrkar herr *Carl Lindhagen*, att Riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära »ett öfvervägande, huruvida och i hvad mån, i anslutning till den nya organisationen af skogsvårdsstyrelser i länen och skogsvårdskommittéer i kommunerna såsom representanter för skogshushållningen, kunna lämpligen anordnas enahanda *lokala representationer för jordbruket* genom inrättandet af jordbrukskommissioner och i synnerhet jordbrukskommittéer samt framläggande för Riksdagen af de utaf utredningen föranledda förslag till inrättandet af dylika representationer och till uppgifter, som skola till en början åligga dem».

Detta yrkande ingår i en af herr *Lindhagen* väckt motion, n:o 161, som skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vissa statsåtgärder för att understödja landtbefolkningen i dess själfverksamhet för vinuande af ekonomiskt oberoende», men har, på grund af stadgandet i 55 § 3 mom. riksdagsordningen, upprepats såsom särskild motion. Motiveringen till nu förevarande motion innehålles i förenämnda motionen, n:o 161, hvartill utskottet får hänvisa.

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 26 Häft. (N:o 26).

Vid läsningen af de delar i motionärens framställning, som närmast torde afse det här ifrågakvarande ämnet, kan man knappast undgå att stanna i en viss tveksamhet om innebörden af de organisationer, motionären egentligen åsyftar. Såsom förebilder till dessa organisationer hänvisar motionären till de genom 1903 års skogslagstiftning inrättade skogsvårdskommittéerna jämte de öfver dem stående skogsvårdsstyrelserna samt till de af norrlandskommittén för hvarje af de sex nordligaste länen föreslagna jordbrukskommissioner och därunder lydande jordbrukskommittéer i de särskilda socknarna.

»De två stora frågorna på landsbygden äro odlingspolitik och skogspolitik», säger motionären. Om man nu får anse, att »skogspolitiken» lämnats i händerna på förenämnda skogsvårdsstyrelser, hvilka förnämligast ha till uppgift att befrämja den enskilda skogshushållningen, så synes, enligt motionärens förmenande, en organisation böra komma till stånd, i liknande mån lämpad omhändertaga »odlingspolitiken».

De af norrlandskommittén uti dess »förslag till lag angående vissa åtgärder för beredande åt enskilde jordbrukare i Norrland och Dalarna af lämpliga odlingslägenheter» upptagna jordbrukskommissioner skulle endast ha i uppdrag att, då efterfrågan på odlingslägenheter yppade sig, söka genom underhandlingar med vederbörande jordägare åvägbringa frivilliga aftal om afstående af lämplig odlingsmark eller, om tjänlig mark icke på så sätt kunde erhållas, väcka fråga därom, att erforderliga odlingslägenheter skulle i närmare bestämd ordning af vederbörande jordägare mot lösen afstås, hvarförutom, enligt ett af norrlandskommittén jämväl afgifvet »förslag till lag innefattande bestämmelser till förekommande af vanhäfd å vissa jordbruk i Norrland och Dalarna», uppsikt öfver berörda lags efterlefnad skulle uppdragas åt samma jordbrukskommissioner och jordbrukskommittéer. Någon vidsträcktare uppgift och befogenhet skulle icke tillkomma dem.

Härjämte uppräknar motionären, bland jordbrukets sociala frågor, som förtjäna särskildt beaktande och jämte annat kräfva enhetlig ledning, krafven på småbruk och egna hem, den af honom ifrågasatta undersökningen af landtarbetarnas ställning, statens egnahemslånerörelse samt det kooperativa föreningsväsendet, och förklarar slutligen, att den åsyftade representationen för jordbruket, utom antydda speciella uppgifter, skulle äga en allmän befogenhet i afseende å jordbrukets befrämjande.

Vidkommande först den anmärkta undersökningen af landtarbetarnes ställning, så har, i enlighet med motionärens egen hemställan, särskild skrifweise till Kungl. Maj:t blifvit af utskottet föreslagen med begäran

om utredning angående lämpligaste sättet för åstadkommande af en dylik undersökning. Hvad det kooperativa föreningsväsendet beträffar, så lärer väl organiserandet däraf på olika områden i skilda orter och landsdelar hufvudsakligen böra ankomma på den enskilda företagsamheten, och torde något slags gemensam, af staten anordnad organisation i berörda hänseende lämpligen icke kunna åstadkommas. Gifvetvis måste det emellertid anses vara af allmänt intresse, att ett energiskt upplysningsarbete i fråga om de påtagliga och bepröfvade fördelarna af ett dylikt föreningsväsende bedrifves. Angående vidare krafven på småbruk och egna hem pågår, såsom väl bekant, på flera orter inom landet ett nitiskt arbete för tillgodoseendet häraf och åtgärder ha igångsatts såväl af kommuner och redan befintliga organisationer som af enskilde, hvaraf man torde kunna förvänta gynnsamma resultat. Staten har för sin del gifvit sin medverkan till egnahemsrörelsens förkofran och ändamålsenliga utveckling genom utlämnande af lån till dem, som önska bilda eget hem, men som utan dylik lånehjälp svårigen kunna nå det åsyftade målet.

I Riksdagens skrifvelse till Konungen år 1904 »angående lån af statsmedel för beredande af tillfälle för arbetare att på landsbygden förvärfva egna hem» hänvisar Riksdagen till hushållningssällskapen såsom synnerligen lämpliga till mellanhänder vid ifrågasvarande lånerörelse. »Då de ha till sin hufvudsakliga uppgift», säger Riksdagen, »att befrämja jordbrukets och därmed förbundna näringars förkofran, synes frågan om beredande af egna hem på landsbygden åt arbetare böra vara föremål för deras lifliga intresse, och torde detta intresse kunna påräknas icke blott hvad egentliga jordbrukslägenheter angår, utan äfven i fråga om bostadslägenheter. Genom de utvägar, de i hvarje särskildt fall finna lämpliga, och genom sina underordnade organ, hvilka på olika orter äro inrättade på skilda sätt, böra hushållningssällskapen särdeles väl kunna inhämta nödiga upplysningar såväl angående de lånesökandes personliga egenskaper som i öfriga afseenden samt äfvenledes utöfva nödig kontroll å låntagare och deras sätt att sköta sina angelägenheter.» Och slutligen gör Riksdagen i samma skrifvelse följande uttalande: »Dessa sällskaps hittills utöfvade allmännyttiga verksamhet, bland annat för det lilla jordbrukets höjande, synes äfven utgöra en borgen för att de skola befinnas villiga att åtaga sig bestyret med ifrågasvarande lånerörelse.»

Hushållningssällskapen med deras underordnade organ, (hushållningsgillen, hushållningsnämnder, kretsafdelningar o. d.), samt de i nära samband med dem stående laudtmannaföreningarna och landtmanua-

klubbarna i olika orter, bestående af såväl större som mindre jordbrukare och andra intresserade, äro, enligt utskottets förmenande, de rätta organisationerna för bedrifvande af en framgångsrik »odlingspolitik». Hushållningssällskapen ha till sitt hufvudändamål att främja utvecklingen af landtbruket och dess binäringar, och de äro jämväl så inrättade och ha så betydande medel till sitt förfogande, att de böra kunna såsom ingen annan jämförlig institution fullgöra sina viktiga uppgifter. Och det måste erkännas af enhvar, som haft tillfälle att på närmare håll följa en del hushållningssällskaps verksamhet, att denna, sådan den flerstädes och synnerligast under senare tider utöfvats, varit icke allenast för det större, utan alldeles särskildt för det mindre jordbruket och dess utöfvare af största gagn och betydelse.

Motionären har icke bortsett från dessa sällskaps tillvaro, men de omnämnas blott i förbigående och förmenas ej vara organiserade för »ifrågavarande ändamål». Dock skulle ju den af motionären ifrågasatta organisationen ha till uppgift att omhändertaga »odlingspolitiken» och få »en allmän befogenhet i afseende å jordbrukets befrämjande». Utskottet har erinrat om att det sistnämnda är och alltid har varit hushållningssällskapens hufvudsakliga ändamål och att de, enligt hvad allmänt kan vitsordas, troget och nitiskt rikta sitt arbete härpå. Men »jordbrukets befrämjande» är väl också det främsta målet för all »odlingspolitik» och innebär otvifvelaktigt i och för sig allt det goda, som motionären härvidlag vill åstadkomma. Såmedelst torde någon ny allmän organisation i ifrågavarande afseende af i allt fall sväfvande innebörd och befogenhet icke vara af behovet påkallad.

Med stöd af hvad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon
Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 april 1907.

På utskottets vägnar:

RUDOLF KJELLÉN.